



GRAZIA DELEDDA

Pako Egypttiin



GRAZIA DELEDDA

Pako Egyptiin

 SAGA
EGMONT

Grazia Deledda

Pako Egyptiin

suomentanut
Jalmari Hahl

SAGA Egmont

Pako Egyptiin

Translated by Jalmari Hahl

Original title: *La fuga in Egitto*

Original language: Italian

Cover image: Shutterstock

Teos on julkaistu historiallisena dokumenttina, jonka kieli kuvastaa julkaisuaikansa näkemystä.

Copyright © 1925, 2021 Grazia Deledda and SAGA Egmont

ISBN: 9788726315929

1st ebook edition

Format: EPUB 3.0

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga Egmont - a part of Egmont, www.egmont.com

Oltuaan neljäkymmentä vuotta alkeiskoulun opettajana Giuseppe de Nicola erosi toimestaan ja valmistautui lähtemään matkalle. Esihistoria on seuraava:

Nuorempana hän oli ottanut kasvatikseen orpopojan toivoen hänestä saavansa seuraajan synnyinseutunsa kouluun. Mutta pojasta seikkailurikas elämä oli hauskempaa. Eräänä päivänä hän karkasi kotoa ja kokeili erilaisten elinkeinojen alalla, milloin laivapoikana, tai rantajätkänä, ja lopuksi tullivartijana. Viimein hän kohtasi veneiden omistajan lesken, joka oli perinyt isältään huvilan viinitarhoineen ja maatilan Adrian meren rannalla.

Saavutettuaan vihdoinkin viimeinkin aseman, joka häntä miellytti, nuori mies lähetti kasvatusisälleen tukun sikareita — jäännöksiä myrskyisestä nuoruudestaan, antoi ensimmäiselle tyttärelleen hänen mukaansa nimeksi Giuseppina Nicola ja kutsui kasvatusisänsä kaiken päälliseksi vaimonsakin puolesta heitä tervehtimään, jopa asettumaan heille asumaan.

Ja opettaja ajatteli syrjäisellä kostealla seudullaan laaksojen ja vuorien välissä tuota toista satumaisella merenrannikolla asuvaa perhettä, ja hänessä kypsyi päätös lähteä matkaan, kuin hän olisi ollut yksi Itämaan viisaista, joka vaelsi Betlehemiin. Mutta sitten häntä alkoi peloittaa tuo pitkä matka, siihen aikaan tiheään sattuvat rautatieläislakot, viisi junanmuuttoa, joihin oli pakko alistua, ennenkuin pääsi perille tuohon unelmien maahan. Sillä kertaa siis matka-aie raukesi.

Kului muutamia vuosia, ennenkuin hän lopullisesti otti eron virastaan ja joutui eläkkeelle. Ollessaan nyt vallan yksin, ilman oppilaidensa meluavaa ja kiittämätöntä joukkoa, hän siis päätti lähteä tuolle matkalle tuntien jonkinlaista uskonnollista mielihyvää, silti pääsemättä vapaaksi epämääräisestä levottomuudesta.

Tämä oli hänen ensimmäinen matkansa, hänen häämatkansa elämän kanssa. Ei edes hänen ottopoikansa ollut paetessaan kotoa avarammille liikunta-aloille ja onnenhakuun niin joutuin kiitänyt todellisuuden ja unelman välistä taipaletta. Maa liukui hänen jalkojensa alta kuin tanssisalin liukas permanto. Luonto karkeloi hänen ympärillään nostellen verhoja ja jälleen laskien ne vaihtelevien maisemien eteen. Se kiidätti häntä mukanaan vuorten harjanteille, lähelle pilviä ja tunneleihin, jotka olivat mustia ja nokisia kuin uunin piiput. Sieltä se taas työnsi hänet ryöppypurojen sinikuohujen partaalle ja vihreille kaltaille, joiden viileässä ruohikossa vuoripurot näyttivät alastomina temmeltävän.

Hän seisoj nojaten vaununikkunaan muutamien matkustavien lasten vieressä. Ja kun tunnelin seinien nokea alkoi sataa hänen päälleen, hän veti päänsä vaunuun peläten, että jokin tuossa salaperäisessä pimeässä liikkuva hirviö voisi murskata sen. Kun valo taas pilkoitti esiin, hän jälleen pisti päänsä ulos ikkunasta välittämättä siitä, että junan vauhdin synnyttämä viima sai hänen harmaat hiuksensa hurjasti liehumaan ja täytti hänen nenänsä noella.

Nuori mies ja hänen vaimonsa seisoivat toisiinsa nojaten katsellen toistensa silmistä kuvastuvaa taaksepäin väistyvää maisemaa. Opettaja ei kadehtinut heitä; kulkivathan he yhdessä samaa päämäärää kohti.

Ensimmäinen pettymys kohtasi häntä pienellä pääteasemalla, jossa korkeat hymyilevät poppelit tervehtivät tulijaa huojuvilla latvoillaan, mutta jossa ei ollut ketään häntä vastassa.

Hän pelkäsi joutuneensa väärään paikkaan; ei ketään muuta ollut poistunut junasta, joka taas kiiti eteenpäin puhkuen ja viheltäen kuin ilkkuen. Ja viinitarhojen

hiljaisuus, maakamaran odottamaton liikkumattomuus, pensaat, joiden lehdet näyttivät nukkuvien perhosten peittämiltä, ruohonkorretkin, jotka kumartuivat pitkien ja liikkuvien varjojensa puoleen — kaikki tämä sai hänet melkein kuumeiseen huumaustilaan. Kaiken vihannuuden lomitse ei nähnyt muuta kuin asematalon punaisen katon. Poistuttuaan rakennuksesta hän pysähtyi odottamaan seisoen matkalaukkujensa välissä suorana kuin vaa’an kieli. Mutta edessään hän näki ainoastaan leveän ruohottuneen tien, jonka taustassa aukeni soikio: puoleksi siintävää merta, puoleksi taivasta.

Molemmiin puolin tietä kohoaa jono poppeleita ja akaasioita, jotka muistuttavat pariskuntia — poppelit kookkaita ja solakoita, akaasiat mataloita ja pyöreähköjä, välkkyvien ripsujen koristamia, ja niiden yli kaareutuu taivas korkeana ja kirkkaana, mutta täynnä sanomatonta surumielisyyttä, joka saa mielen kahta alakuloisemmaksi, kun ei tiedä sen syytä. Se on suuren yksinäisyyden surumielisyyttä, joka ei piile ilmassa, vaan katselevan ihmisen sydämessä.

Ja miehestä, joka siinä kantaa matkalaukkujaan, tuntuu pahemmalta kuin jos hän olisi tullut kaikkein syrjäisimpään outoon kaupunkiin, jossa ei kukaan puhu hänen kieltään. Ja hän arveli, että hänen täytyi astua hyvin kauas ja että hän lopulta saapuisi autiolle rannikolle.

Äkkiä hänet valtasi kaukana olevan pienen talonsa ikävä. Miksi hän hylkäsikään tuon vanhan kotitalonsa ja seudun, jossa hänen vanhempansa lepäsivät haudattuina, missä hänellä vielä oli joku ystävä?

Samoin kuin nuoret ihmiset ja vanhukset, jotka eivät tunne yksinäisyyden tuottamaa iloa, hän oli antanut siintävän etäisyyden pettää itsensä. Hän oli sullonut ainoastaan sen, minkä katsoi välttämättömäksi, näihin kahteen matkalaukkuun, joiden tuore vahan haju heti

ilmaisi hänet matkailijana ensikertalaiseksi. Mutta elämä kostaa, ja nuo matkalaukut olivat nyt niin raskaat, kuin olisi niitä painanut koko hänen menneisyytensä.

Ja enemmän kuin koskaan ennen hän tuntee, mikä voittamaton etäisyys erottaa hänet tuosta perheestä, joka ei ole hänen perheensä.

Siittäähän mies perheen omasta olemuksestaan, siemenestään, verestään ja hiestään. Ja opettajaa ja tuota perhettä yhdistää ainoastaan tunneside, joka oli hämähäkin verkkoa ohuempi.

Oli miten tahansa; ei ketään ollut tullut häntä vastaanottamaan.

Silti hän ei ajatellut palaamista. Päinvastoin hän alkoi astua tyynesti pitkää tietä lohduttaen itseään ajatuksella, että tästälähin hänen oma yksinäisyytensä saisi kumppanikseen tämän rauhallisen tien yksinäisyyden.

— Meistä tulee ystävät, kaunis tie. Sinähän tulit avosylin minua vastaan ja pidät minulle seuraa.

Tie kohteli häntä nyt entistään paremmin, sen ruohopeite kävi hienoksi ja tuoksuvaksi. Puiden välissä avautuvista holvikaarista se näytti hänelle hymyileviä niittyjä, joilla valkoisia lehmiä ja mustia hevosia kävi laitumella, keltaisia ja punaisia maalaistaloja, kukkivia pensasaitoja ja iloisia lehtimajoja — mikä kaikki muistutti värillistä maisemapostikorttia.

Puiden runkojen takana jokunen värihernekukka näytti piileskelevän odottaen ja värähdellen hänen ohikulkiessaan. Ja nyt häntä vastaan tuli myös meren hiljainen ääni kuin ystävän kuiske, vaikka hänen ja meren välillä, jota hän ei vielä tuntenut, olikin olemassa väärinyinmääritys, joka aiheutui levottomuudesta ja vastenmielisyydestä.

Tuosta sinisestä muurista, joka yhä korkeampana kohosi hänen eteensä, erosi nyt kaksi ensimmäistä ihmishahmoa,

jotka saivat hänet toivomaan, ettei hän ollut sittenkään joutunut väärälle tolalle, tai jotka ainakin saattoivat opastaa hänet oikealle tielle, varsinkin kun ne tulivat häntä vastaan katsellen hänen matkalaukkujaan, kuin ne olisivat olleet joitakin eriskummallisia esineitä.

Silloin hän joudutti askeliaan, ja hänen sydämensä täyttyi valoisin tuntein.

Ehkä oli hänen ottopoikansa tytär tuo ruskeaihoinen tyttönen, jolla oli punainen hame ja jota nuori nainen talutti kädestä.

Niin olikin laita.

— Oletteko te herra opettaja De Nicola? nainen kysyi römeällä äänellä, pysähtyen miesmäisesti hänen eteensä. — Poikanne täytyi kiireellisten asioiden tähden äkkiä lähteä matkalle, ja hänen vaimonsa makaa kuumeessa, joka kouristaa häntä joka kolmas päivä. Tervehdi toki iso-isääsi, Ola! Antakaa minun kantaa matkalaukkujanne.

Ola nosti katseensa tarkastellen isoisan kasvoja, sittenkuin hänen kultaisia säteitä heijastavat vinot tummat silmänsä olivat tutkineet hänen vartaloaan kiireestä kantapäähän, niin ettei pieninkään yksityiskohta jäänyt häneltä huomaamatta. Tyttö ei näyttänyt olevan ollenkaan halukas sanomaan hyvää päivää, vaan vetäytyi syrjään tarttuen pikkuhameensa helmaan. Mutta tuosta rypytyksestä hameesta, joka levisi hänen käsissään kuin avattu unikko, koko hänen pienestä notkeasta olemuksestaan ja ennen kaikkea puoleksi poiskääntyneistä, säteilevistä, mustien kiharoiden kehystämistä kasvoista huomasi, että pienokainen hartaasti halusi tuttavuutta.

Ja laskettuaan maahan matkalaukut kuin joutavan painon ainakin, isoisa otti tytön käsivarrelleen ja tunsu povellaan hänen ruumiinsa suloista lämpöä. Ja kun lapsen merivedestä suolaiset hiukset ja samettia pehmeämpi poski

hipaisivat hänen huuliaan, hän värähti kuin rakkauden kosketuksesta.

Nainen oli sillävälän ruvennut kantamaan hänen matkalaukkujaan kulkien heidän edellään heiluttaen niitä, ikäänkuin ne olisivat olleet kukkaroita, niin roteva ja kookas hän oli: nuorekas Juno, päässä kellervä palmikkoseppele.

Opettaja kulki jäljessä kantaen uutta taakkaansa

— Nimesi on siis Ola: kuulin sen äsken... Ola..

Tuo soma nimi sulii hänen suussa kuin hunajamakeinen.

Ola oli vastustelelevinaan, ollen kuitenkin mielissään siitä, että häntä kannettiin. Mutta levottomia silmiään, joissa vaihtelivat päivänpaiste ja varjot, hän ei malttanut kääntää pois kantajastaan, vaan tutki tarkasti hänen ryppyisiä kasvojaan, jotka olivat niin lähellä ja silti niin oudot, nenän mustia pilkkuja ja mustia ja valkoisia hiuksia, jotka olivat niin likekkäin kuin yö ja päivä. Jopa tyttö vilkaisi hänen suuhunsaakin koettaen ratkaista noiden kultahampaiden arvoituksen, jotka piilivät suun perällä aivan kuin äidin sormukset laatikossa. Mutta lapsi ei virkkanut sanaakaan, ja kantajansa moniin kysymyksiin hän lopulta vältellen vastasi:

— Isä tuo minulle tänään pyssyn.

— Pyssynkö? Mutta pyssyjä annetaan vain pojille.

Arvaapas, minkä minä olen sinulle tuonut? Kauniin nuken.

— Nukkeja minulla jo on, tyttö sanoi välinpitämättömästi. Sitten hän sormellaan osoitti isoisän kravattineulaa, jota hän oli aikaisemmin perinpohjin tutkinut, ja hänen silmänsä kiilsivät omistamisenhalusta.

— Isälläkin on tuollainen, ja siinä on punainen helmi. Mutta hän ei tahdo antaa sitä minulle.

— Ymmärrän. Tahtoisit siis saada tämän. No, jos annan sen sinulle, niin mitä minä sitten saan?

Ola kallisti päänsä, kohotti sitä hetken kuluttua hitaasti ja suuteli häntä poskelle.

— Sinä veitikka! Näyt jo ymmärtävän yskän. Voithan saada tämän neulan, mutta annan sen sinulle vasta siellä kotona.

Silloin tyttö punaisena ilosta painautui vanhuksen povea vasten. Ja heistä tuli kädenkäänteessä ystävät.

Heidän saavuttuaan paikkaan, jossa tie teki mutkan ja josta huonompi pyörien uurtama peltotie alkoi, nainen neuvoi opettajaa laskemaan tytön maahan sylistään.

— Tuo ihmislapsi osaa aina hoitaa mukavuuttaan. Alas, Ola, isoisä on väsynyt! — Minäkin olen väsynyt, tyttönen vastasi, äänen todella kuulostaessa väsyneeltä. Eikä hän hennonnut herjetä hypistelemästä kravattineulan helmeä, joka valtasi koko hänen mielenkiintonsa.

— Vielä vähän aikaa, — isoisä sanoi ja painoi tyttöä kiinteämmin povelleen, kuin olisi pelännyt, että menettäisi hänet, ja järjesti niin, että häiritsevä roteva nainen joutui kävelemään edellä.

— Kuka tuo on? hän kysyi tytöltä, kun nainen jo oli ehtinyt niin paljon edelle, ettei voinut kuulla heidän puhettaan. Onko se palvelijattarenne?

— Se on Ornella, — Ola vastasi.

— Ornella on kaunis nimi. Asuuko hän teillä?

— Asuu kyllä. Hän on sukua ensimmäiselle isälleni, joka on kuollut; hän tekee meillä kaikki työt.

— Ymmärrän. Hän on köyhä sukulainen.

Sitten he puhuivat tärkeämmistä asioista. Pensasaidan yläpuolella harmaiden tamariskien lomitse pisti oikealla tiestä silmiin meren eloisa sini, ja Ola käänsi ihastuneen katseensa sinnepäin.

— Kuka tekee kaiken tuon veden? hän kysyi hiljaa valtavan salaperäisyyden kiehtomana.

— Myöhemmin on yllin kyllin aikaa vastata tähän kysymykseen, — opettaja huudahti lujalla äänellä. Ja äkkiä hän ajatteli, miten toimettomien päivien tyhjiys jälleen oli täyttyvä kuin meren takainen aava ranta.

— Käytkö jo koulua?

— En, olen vielä liian pieni.

— Hyvä; minäpä rupean pitämään sinulle koulua.

Menemme meren rannalle, ja minä sanon sinulle, kuka on tehnyt kaiken tuon veden.

Mutta odottava koulunkäynti ei näyttänyt huvittavan tyttöä. Hän huomasi rannalla näkinkenkiä. Ja hänestä tuntui paljoa hauskemmalta koota niitä kuin käydä koulua. Kukkiakin hän halusta poimi, ja nähdessään niitä kosolta huojumassa tienvieressä, hän pyysi isoisää laskemaan hänet maahan. Mutta ensin hän taas kosketti sormellaan kravattineulaa ja kuiskasi salaa vanhuksen korvaan:

—Älä sano kenellekään, että olet antanut sen minulle!

Opettaja ei ollut mielestään koskaan kuullut viehättävämpää salaisuutta, ja tuon pikku suun tuoksuva henkäys virkisti hänen korvaansa kuin raikas kylpy.

Kuinka monta salaisuutta seuraisikaan tätä ensimmäistä?

Toinen tulikin heti perästä, kun opettaja oli vakuuttanut korostaakseen lahjansa arvoa, että se oli kultaa.

Ola katsahti palvelijattareen ja rypisti ylenkatseellisesti nenäänsä, ja ilkkuen isoisän vakuutusta ja epäillen sen todenperäisyyttä hän kuiskasi tämän korvaan:

— Katinkultaa!

Molemmat nauroivat makeasti sukkeluudelle, katsoen edellä astuvaan palvelijattareen ja ollen nyt jo kanssarikollisia ja tovereita.

Ja opettaja tunsi, että tämä nauru sai häipymään kaikki hänen lapsuudestaan kuluneet vuodet, ja nyt, kun hän jälleen oli palannut siihen lähtökohtaan, viattomaan lapsentilaan, josta ihmisen ainoa oikea onni alkaa,

hymyilivät hänelle niityt, meren ranta, tamariskien välillä pujottelevat tiet, iloisen maiseman kaikki sopet kuin pojalle, joka vihdoin on löytänyt mieleisensä leikkitoiverin.

Ornella pysähtyi räikeän punaisen ristikkoportin kohdalle, laski matkalaukut maahan ja avasi portin.

Opettaja ja Ola tulivat jutellen hitaasti jäljessä, tyttö nenä pystyssä, vanhus pää kumarassa paremmin kuullakseen. He eivät kiinnittäneet huomiotaan mihinkään ympärillään, niin että ukko kohottaessaan katseensa hiukan hajamielisesti näki edessään nuoren naisen ja portin, joka näytti olevan hehkuvaksi kuumennettu. Tämän räikeän punan ja puukujan päässä pilkoittavan kullanhohteisen granaatinpunaisen talon vastakohtana levisi katseiden eteen puutarha, johon he nyt astuivat ja joka näytti istutetun kuivuneen joen uomaan. Maaperä oli valkoisen hiekan peittämä, ja vaaleat, hopeanharmaat puut tuntuivat heijastavan veden kalvoa.

Tältä valoisalta pohjalta pistivät räikeästi silmiin punasinervät kurjenmiekat ja punaiset ruusut.

Kaksi mataloiden pylväiden kannattamaa avaraa kuistikkoa kohosi huvilan julkisivulla, ja alakerran keskeltä johti pienelle pääovelle marmoriseolla laskettu tiheiden köynnösruusujen koristama pylväskäytävä. Kaikki oli siistiä ja somaa, ja puoleksi mielihyvin, puoleksi ujostellen opettaja ajatteli, että tämä herrasmainen talo oli hänen miniänsä, siis myös hänen ottopoikansa oma. Hän huomasi samassa, että kaikki meren puoleiset ikkunat olivat suljetut sen ihanuudelta, ja tämä vaikutti siltä kuin talo sisältä olisi ollut pimeä ja autio.

Ornella ei suunnannut askeleitaan päkäytävälle, vaan kiersi vasemman päädyn, ja päästyään talon vastakkaiselle puolelle hän survaisi auki pienen oven, jonka aukosta näkyi keittiö. Tuuhea viikunapuiden ja viiniköynnösten

muodostama lehtikuja, joka varjosti talon ulkoseinää, pimitti pohjakerroksen. Pimeä siis oli keittiökin, johon palvelijatar kursailematta vei vieraan, pimeä viereinen huonekin. Opettaja tunsi itsensä uudelleen pettyneeksi tästä vaatimattomasta ja kylmästä vastaanotosta tuossa huvilassa, joka ulkoa näytti ihomaalilla sivellyltä ja hymyilevältä naiselta, mutta joka kuitenkin sisäiseltä olemukseltaan oli kylmä ja sydämetön.

Mutta pikku tyttö lohdutti häntä oitis näpäyttäen sormenpäällään sinistä pataa, joka porisi höyryävällä hellalla ja levitti suloista tuoksua.

— Siinä on kana paistumassa. Tahdotko nähdä?

— Nyt olet jo tehnyt tarpeeksi tyhmyyksiä, — palvelijatar tiuskaisi survaisten tyttöä polvellaan ja työntäen hänet raa’asti molempien matkalaukkujen väliin.

Tätä opettaja paheksui ja oudolta hänestä tuntui ruokasalin hämärä, jonka läpi he kulkivat saapuen pieneen huoneeseen, joka niinikään oli kolkko. Sen täytti melkein kokonaan iso vuode, jonka vihreä peite lisäsi siinä lepäävän naisen kalpeutta. Sairas kohotti runsaiden mustien kiharoiden peittämää päätään tuijottaen kuumeesta loistavin pelästynein silmin mieheen, joka kumartui häntä tervehtimään. Näytti siltä, kuin vuoteessa lepäävä nainen olisi unohtanut vieraan tulon tai luullut joutuneensa outojen ihmisten pariin.

Tyttö, jonka kasvot olivat käyneet jäykiksi ja vakaviksi, huusi heittäytyessään vuoteen toiselle laidalle:

— Äiti, tämä on isoisä. Isoisä on tullut.

— Niin niin, kyllä tiedän, äiti sanoi tyytymättömänä. Ja hän sulki ja avasi jälleen silmänsä ikäänkuin pysähdyttääkseen sekavan katseensa, korvatakseen sen selvemmällä. Hän näytti hyvin uniselta henkilöltä, joka turhaan ponnistelee pysyäkseen hereillä.

Sairas sulki uudelleen silmänsä ja työnsi esiin lakanoiden välistä paljaat, valkoiset käsivartensa, ojentaen käsiään opettajalle. Tämä tarttui noihin käsiin, jotka ohuiden käsivarsien päässä näyttivät tavattoman isoilta, ja tunsi niiden rajusti vapisevan. Mutta toinen noista käsistä oli nyrkissä, ja siinä tuntui olevan jotakin. Opettaja hellitti sen äkkiä. Käsivarsi retkahti alas, ja kädestä, joka hiukan avautui, näkyi rukousnauhan helmiä.

Tämä miellytti opettajaa.

— Kuinka voitte? kysyi hän, saaden ääneensä äkkiä tuttavallisen sävyn. Eikö noita kuumekohtauksia voi mitenkään saada pois?

— Olen kärsinyt niistä jo kymmenen vuotta. Se on malariaa, joka ei ole parannettavissa. Adelmo on koettanut kaikkensa saadakseen minut paranemaan. Intiasta asti hän tilasi lääkejauhetta. Poppamiehenkin luona Adelmo kävi.

Adelmo oli hänen ensimmäinen miehensä, ja opettaja pani merkille, että sairaan äänessä oli unelmoiva kaiku hänen tavu tavulta ääntäessään tätä nimeä, niinkuin lasten on tapana tehdä lausueksa uusia sanoja, joista he pitävät, ne kun heidän mielestään sisältävät kokonaisen uusien aistimusten maailman. Hän vaistosi, että sairaas nainen kuumetilassaan eli jälleen menneisyydessä. Ja vanhus varoi tunkeutumasta tuon toisen suljettuun maailmaan.

Mutta sairaskin arvasi opettajan ajatukset siitä tavasta, jolla tämä laski hänen kätensä takaisin raidille, ja koetti paremmin herätä todellisuuden tajuntaan. Hänen silmänsä aukenivat täydellisesti luoden melkein veitikkamaisia katseita, ja ääni muuttui kirkkaammaksi.

— Suokaa anteeksi, ett' en tullut asemalle. Huomenna saatte nähdä, että olen vallan toinen ihminen. Antoniokin sanoi, että pyytäisin hänen puolestaan anteeksi. Hänkin on niin hyvä. Ja menkää nyt peseytymään ja syömään, menkää!

Opettaja totteli. Kun he olivat pienessä ruokahuoneessa, johon Ornella oli jättänyt matkalaukut, tyttö avasi astiakaapin ottaakseen siitä esille pöytäliinan. Lapsukainen olisi tahtonut levittää sen pöydälle isoisän aterian ajaksi, mutta taas palvelijatar tuuppasi hänet syrjään polvellaan.

Silloin opettaja sanoi hiukan karskisti:

— Antakaa hänen olla! Täytyyhän lapsenkin jotakin oppia.

Ornella ei virkkanut mitään. Mutta hän tähysteli vanhusta kiireestä kantapäähän levollisilla vihertävillä silmillään. Se oli tosin tyyni katse, mutta ilmaisi kuitenkin, että hän oli emäntä ja valtiatar talossa.

— Olkaa hyvä ja käykää huoneeseen, Ornella sanoi hetken kuluttua kantaen opettajan matkalaukut viereiseen huoneeseen, ja opettaja huomasi, että tämä hänen asuttavakseen määrätty suoja oli kaikista synkin. Kosteat täplät koristivat eriskummaisina kuvioina seiniä, ja hän luuli näkevänsä sontiaisen juoksentelevan halkeilevalla lattialla. Mutta ovella seisoi Ola katsellen pelokkaasti ja uteliaasti, ja hänen punainen hameensa hohti kuin takkavalkea talvella.

— Käykää vain sisään, pikku neiti, opettaja sanoi kumartaen. Ja toisella kädellään hän ojensi tytölle pientä rasiaa ja toisella etusormen ja peukalon välissä kultaisen neulan, jonka oli irroittanut kaulaliinastaan.

Ola lähestyi hitaasti ja varovasti, otti lahjat vastaan vaieten ja välinpitämättömästi tahtoen mieluummin katsella avattujen matkalaukkujen sekasorrosta pilkoittavaa hänelle vielä tuntematonta maailmaa. Ja noudattaen päähänpistoaan hän lupasi kuiskaten isoisälle jotakin, joka ei ollut kiellettyä:

— Vien sinut katsomaan kanoja ja pikku hevosta.

Opettajasta olisi ollut hauskeempaa ensin katsella huvilaa. Ja kun he olivat lopettaneet aterian ja Ornella oli lähtenyt

pesemään vaatteita viereisen renkituvan lähellä kumpuavalle lähteelle, hän kysyikin, kuuluivatko ruokasalin oven pielessä riippuvat avaimet yläkertaan.

— Kuuluvat kyllä, mutta isä ei anna kajota niihin, tyttö sanoi tyytymättömästi nähdessään hänen ottavan avaimet naulasta. Ja silmänräpäykseksi omistusvaisto sytytti hänen silmiinsä vihamielisen välkkeen. Mutta sitten hän itse sanoi sovittaen:

— Mutta voithan tehdä, minkä isä kieltää, sillä hänhän on poikasi, eikö niin? Eihän hän voi torua sinua.

Opettaja painoi etusormen huulilleen, ja he alkoivat nousta yläkertaan. Tyttö kulki varpaisillaan, nukke, jolla oli tiilenpunainen tukka ja jonka hän oli isoisältä saanut, olkapäältä roikkuen; lapsi kulki hänen edellään, näytti hänelle, mikä oli pääoven avain ja mitkä avaimet kuuluivat kunkin huoneen oveen.

Ja äkkiä he olivat siirtyneet kuin lumottuun talon. Permannon kelta- ja siniruutuiset kiviliuskat kiilsivät. Portaat olivat marmoria, seinät kukka- ja hedelmäkiehkuroiden muotoisilla kuvilla koristettua marmorisekoa. Kaikki tämä todisti koristajan huonoa makua, mutta oli ihmeen kaunista Olan ja ehkä isoisänkin silmissä. Tyttö katseli kaikkea, katsoi sitten isoisään ja nähdessään hänen päänyökkäyksin ilmaisevan mieltymystään tai kättä huiskuttaen tahtovan sanoa: »tuo on töherrystä», hän puri yhteen pienet hampaansa pidättyäkseen ilosta nauramasta.

— Sytytä sähkövalo, opettaja sanoi hiljaa, ja tyttö sytytti. Sähkövalossa kaikki näytti kimmeltävän ja loistavan; Ola kulki ympäri hipoen seiniä kuin kissa ja nuken linnunsilmät tirkistelivät salaa ja ihmetellen pörröisen tukan alta.

— Tänne tulee joka vuosi asumaan kreivi, Ola sanoi heidän seisoessaan ylimmän kerroksen vastamaalatun oven edessä. Ja tyttö painautui arkana isoisäänsä, ikäänkuin

ylhäinen vuokralainen jo olisi ollut siellä sisällä. Sisälle astuttuaan he sytyttivät sähkön, jolloin lattioihin, kultaukseen ja seiniin maalattuihin naisenkuviiin tuli eloisuutta ja väriä; sähkön sammuttua ne taas himmenivät ja häipyivät piiloon.

Tytöstä tämä leikki oli hauskaa ja hän pyysi isoisää yhä uudestaan sytyttämään sähkön ja taas sammuttamaan sen. Ja vaikka hän oli käynyt yläkerrassa vain muutaman kerran, hän tuntui osaavan ulkoa kaikki siellä olevat esineet ja osoitti niitä vanhukselle. Mutta hän ei kajonnut mihinkään ja varoi hipaisemasta hameellaankaan huonekaluja. Tämä kerros oli koko vuoden vuokrattuna kreiville, joka perheineen muutti siihen kesäksi, tullen joskus jo keväällä. Sen alla oleva kerros oli vaatimattomampi, huonekalut tosin uusia, mutta yksinkertaisia ja esille otetut patjat hajahtivat naftaliinille. Tämä huoneisto vuokrattiin ainoastaan kesäksi.

Silti Ola piti siitä enemmän, se kun hänestä oli kodikkaampi, ja hänen oli lupa käydä tervehtimässä niitä lapsirikkaita perheitä, jotka siinä tavallisesti asuivat ja joiden luo tyttö oli tervetullut.

Tuolla sisällä on jotakin muuta! tyttö sanoi työntäen isoisää salin ovelle.

Mutta salissa oli sähköjohto epäkunnossa. Tyttö meni silti sisälle käytävän valon opastamana ja veti isoisän mukaansa kuistikolle johtavan ikkunan luukun ääreen.

— Katso tätä, mutta älä koske siihen! hän sanoi yhä puoliääneen.

Opettaja kumartui paremmin nähdäkseen. Nojatuolissa oli istuvassa asennossa vaatenukke, sininen hame yllä. Silmät, vaaleat hiukset, nenä ja suu oli maalattu kankaalle, mutta ne näyttivät todellisilta. Isoisästä tuntui siltä, kuin toiselta puolen hiukan koholla oleva huuli olisi ivallisesti

liikkunut ja kuin koko nukessa olisi ollut jotakin elävää ja veitikkamaista.

— Pelästyitkö? Ola kysyi pilkallisesti. Sitten hän ehätti rauhoittamaan:

— Se on nukke niinkuin tämäkin.

Äidillisen huolellisesti lapsi laskeutui oman nukkensa tuon toisen viereen ja pakotti nuo molemmat salaperäiset olennot suutelemaan toisiaan. Ja kaikki tämä huvitti häntä niin suuresti, että nauru, joka kauan aikaa oli ollut suuhun sulkeutuneena, remahti esiin hampaiden lomista kuin lähteensuoni, joka murtaa kallionkin. Silloin isoisa heräsi tästä puoleksi pakollisesta lumouksesta, joka sai heidät harhailemaan varkaiden tavoin talossa, joka kuitenkin oli Olan koti. Ja hänestä melkein tuntui, kuin tyttö ja molemmat nuket olisivat ilkkuneet häntä.

— Tämä talo on sinun, hän virkkoi lujasti; ja toivokaamme, että se tuottaa sinulle iloa, kun kasvat isoksi.

Sitten hän äkkiä avasi kuistikon puoleisen ikkunaluukun, ja meri täytti huoneen sinellään, ja punaiset purjeet hehkuivat kuin tuli taivaanrannalla.

Illan suussa malariaa poteva nainen tunsu kuumeensa katoavan. Oli kuin kesäyön virkistävä viileys olisi laskeutunut hänen ylleen ja hiki, joka kostutti hänen polttavaa ihoansa, tuntui kasteelta. Hiuksetkin, jotka kuumeen kestäessä olivat painaneet häntä kuin musta, palava taakka, tuntuivat kevyemmiltä ja haihtuivat pilvien tavoin, jotka tuuli karkoittaa ja hajoittaa.

Todellisuustuntu toi mukanaan elämänilon tunteen. Ne kaksi päivää, jotka nyt seuraisivat, ennenkuin uusi kuumeenkouristus alkoi, tuntuivat hänestä kahdelta vuodelta, ja hän kuvitteli niitä tavattoman pitkäksi toipumisajaksi. Kaikki oli uutta ja helppoa. Hänen pikku tyttärensäkin, joka vaistosi hetken onnellisuuden ja käyttäen

sitä hyväkseen tanssi ympäri huonetta, näytti hänestä kauniimmalta ja terveemmältä.

Hänen mieleensä muistui, että appi oli tullut heille asumaan, ja tämäkin ilahdutti häntä. Vihdoinkin hän oli löytänyt ihmisen, jolle saattoi avata sydämensä.

— Missä isoisä on? hän kysyi tytöltä.

— Hän istuu tuolla polttamassa piippua.

— Hänkin! Äiti huokasi tietäen kokemuksesta, että piippu, sekä vanhoilla, että nuorillakin miehillä, on naisten vaarallinen kilpailija.

— Mutta hän ei koputa tuhkaa sinne tänne ja lautasille kuin isä. Hän ravistaa sen paperitötteröön ja sanoo, että sillä on hyvä tappaa muurahaisia.

— Pyydä häntä olemaan hyvä ja tulemaan tänne. Ja sinä voit mennä keittiöön katsomaan, ettei ketään käy siellä sillä aikaa kuin Ornella on poissa.

Tämä oli työstä ylen hauskaa. Ollessaan yksin keittiössä hän leipoi pienen kakun tai paistoi perunan kuumassa tuhassa välittämättä muusta maailmasta.

Vielä vahvasti haisten tupakalle isoisä astui yksin talon emännän huoneeseen, ja kun potilas kysyi häneltä, oliko hänen ollut ikävä ja oliko tyttö häirinnyt häntä, vanhus vastasi vakuuttavasti:

— Tämä on ollut elämäni kauneimpia päiviä.

— Jos ensimmäinen päivä on ollut hyvä, niin seuraavat ovat vielä parempia, nainen huomautti sydämellisesti.

— Istukaahan tuohon hetkeksi, jollei se teistä ole ikävää. Nyt voin jo koko hyvin. Huomenna ei minussa enää ole yhtään kuumetta, ja silloin huolehdin itse kaikesta. Ornella on kykenevä ja huolellinen, mutta talon emäntä on sentään emäntä.

Opettaja istuutui ison vuoteen ääreen, joka vihreine peitteineen lehtipuiden himmentämän pienen ikkunan

levittämässä valaistuksessa oli kuin niitty hämärän laskeutuessa.

Monta seikkaa hän olisi tahtonut kysyä ottopoikansa vaimolta ja oli mielissään siitä, että miniä omasta aloitteestaan tahtoi puhua hänen kanssaan. Mutta naisen matala ja silti räikeä ääni, joka kajahti ontolta, herätti hänessä oudon tunteen.

Hänen vartalonsakin näytti omituiselta sen levätessä peitteen alla, jonka hän oli vetänyt kaulaan asti ja jonka alta tuskin erotti ruumiin muotoja; ja hänen kalpeat mustien hiuksien reunustamat kasvonsa olivat niin syvällä pielukseen hautautuneina, että ne näyttivät siihen maalatuilta.

— Olen niin iloinen, että viihdytte täällä, sairas virkkoi katsomatta puhuteltavaansa. Jo kauan olemme tahtoneet saada teidät tänne luoksemme. Tuskin kuluu päivääkään mieheni puhumatta teistä hellästi ja kiitollisena. Ja yhä hän katuu teille tuottamiaan ikävyyksiä.

— Mitä ikävyyksiä?

— Eikö se mielestänne merkitse mitään, ettei hän noudattanut tahtoaanne eikä opiskellut ja suorittanut tutkintoa? Hän sensijaan yritti kaikenlaisia ammatteja, vaikka lahjoillaan kenties olisi voinut päästä jos kuinka pitkälle. On totta, että siinä tapauksessa ehkä emme olisi kohdanneet toisiamme, nainen virkkoi hiljentäen vieläkin ääntään, eikä tyttöämme olisi maailmassa. Enkä enää käsitä, miten voisin elää ilman tuota kaunista lastamme. Ja kun mieheni valittaa ja katuu, ettei ole noudattanut teidän neuvojanne, sanon sen hänelle. Silloin hän katselee lasta eikä puhu mitään. Mutta hänen silmänsä alkavat loistaa, ikäänkuin häntä alkaisi itkettää.

— Muutoin olemme onnellisia näin, hän jatkoi kovemmalla äänellä, ehkä liiankin onnellisia. Tämä minua melkein peloittaa: Antonio on hyvä, iloinen ja hellä. Hänellä